

Naar een fusie van de OCMW's en de gemeenten in Vlaanderen

V. Sautier, juriste (januari 2019)

Voor de Vlaamse OCMW's luidde 1 januari 2019 het einde in van het bestaan van de raad voor maatschappelijk welzijn, van het vast bureau en van de voorzitter en de secretaris zoals die tot nog toe bestonden. Het Vlaams Parlement heeft immers de conceptnota van mevrouw Liesbeth Homans (N-VA), de Vlaamse minister voor Inburgering, goedgekeurd. Die nota voorziet in de integratie van deze organen binnen de gemeenten zelf.

De leden van de raad voor maatschappelijk welzijn worden sinds 1976 zowel in Vlaanderen als Wallonië **door de gemeenteraad gekozen**. *"Het OCMW wordt bestuurd door de raad voor maatschappelijk welzijn. Die bestaat uit raadsleden voor maatschappelijk welzijn, uit de voorzitter van de raad en uit de secretaris van het OCMW. De zetels van de raadsleden zijn verdeeld over de politieke fracties, evenredig met het aantal zetels waarover elke politieke fractie in de gemeenteraad beschikt. In tegenstelling tot de gemeenteraadsleden, worden de raadsleden voor maatschappelijk welzijn niet rechtstreeks verkozen, maar aangewezen door de gemeenteraad (verkiezing 'in de tweede graad')."*¹

In de **faciliteitengemeenten** en in **Voeren** worden deze leden zelfs **rechtstreeks verkozen** bij de gemeenteraadsverkiezingen. Dit betekent een belangrijke democratische vooruitgang die toelaat om de stem van de burger te laten horen.

Met ingang van 1 januari is de raad voor maatschappelijk welzijn samengesteld uit gemeenteraadsleden; het college wordt het vast bureau; de OCMW-voorzitter wordt vervangen door de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn en de algemeen directeur en de financieel directeur vervangen respectievelijk de secretaris en de ontvanger.

Deze fusie betreft enkel de Vlaamse OCMW's. De OCMW's in Wallonië, in de faciliteitengemeenten en in Voeren blijven momenteel gespaard. Deze hervorming is naar verluidt bedoeld om een **geïntegreerd beleid** van sociale aangelegenheden op niveau van de gemeente te bevorderen. Deze nieuwe manier van werken roept echter heel wat vragen op.

✓ Twee petten

Wat met de **twee petten** die de gemeenteraadsleden ophebben?

Naast het **dagelijks beheer** van de gemeente zullen de raadsleden ook moeten beslissen over **dossiers in verband met sociale bijstand** en bijgevolg ook over dossiers die door **schuldbemiddelingsdiensten** worden behandeld. Deze heel specifieke materie vereist een perfecte kennis van de geldende wetgeving en een grondig onderzoek van elk dossier.

¹ EMONTS C. en MAHY M-F., 'CPAS +', speciale editie, oktober 2012, p. 2.

- Beschikken de raadsleden over voldoende kennis van de specifieke procedures met betrekking tot sociale bijstand en minnelijke schuldbemiddeling?
- Hebben zij tijd om elk dossier te onderzoeken dat hen zal worden voorgelegd?
- En wat met dossiers waarin de aanvrager gehoord wenst te worden: zullen ze daarvoor de nodige tijd uittrekken?

Elke aanvraag kadert in een **specifieke sociale en familiale context** die eigen is aan ieder individu, aan ieder gezin. Er kan dus geen sprake zijn van het nemen van beslissingen op **automatische piloot**. Iedere aanvraag heeft haar **bijzonderheden** en wijst naargelang de situatie op een min of meer ernstige kwetsbaarheid. Men moet oog hebben en begrip opbrengen voor die kwetsbaarheid en er bij het nemen van een beslissing rekening mee houden. De beslissingen die schuldbemiddelingsdiensten nemen, berusten op een niet te verwaarlozen ervaring van meerdere tientallen jaren. De **keuze van de raadsleden** zal dan ook bepalend zijn voor de goede werking van de toekomstige raad voor maatschappelijk welzijn.

✓ Risico op politisering

Sociale bijstand in het algemeen - en schuldbemiddeling in het bijzonder - vereisen ook een zekere **maatschappelijke betrokkenheid**. Gemeenteraadsleden nemen per definitie **beleidsmatige beslissingen** en houden daarbij rekening met hun **financiële gevolgen**.

Raadsleden voor maatschappelijk welzijn van hun kant gaan bij hun **beslissingen** uit van de mens, van een individuele en persoonlijke situatie.

Houdt deze fusie niet een reëel **risico op politisering** in van beslissingen op het vlak van sociale bijstand en minnelijke schuldbemiddeling: is er geen risico dat bij deze beslissingen vooral rekening zal worden gehouden met de budgettaire weerslag op de gemeentefinanciën?

Net om dat risico te vermijden, voerde de wet van 1976 een scheiding in tussen politieke en sociale aangelegenheden, waarbij de gemeente weliswaar toezicht op de beslissingen van het OCMW uitoefende.

✓ Beroepsgeheim

De bescherming van de **privacy** en het **beroepsgeheim** staan centraal in alle discussies, vooral bij de schuldbemiddelingsdiensten. De rondetafelconferenties die het Observatorium Krediet en Schuldenlast in 2018 met de referentiecentra heeft georganiseerd, gingen precies over de thema's deontologie en beroepsgeheim.

Deze onderwerpen staan vandaag volop in de kijker en doen heel wat inkt vloeien.

- Hoe zal **de bescherming** van het beroepsgeheim en de privacy **gegarandeerd** worden?
- Zal er geen **verlies van vertrouwen** zijn bij de personen met een overmatige schuldenlast wanneer hun dossier verplicht door de handen van de verkozenen moet gaan? Zullen zij zich vrij voelen om hun persoonlijke en financiële situatie aan de schuldbemiddelaar uiteen te zetten?

Deze vragen zullen in de komende maanden worden beantwoord.